

Игор Бурић

Мешалица тираније, демократије и анархије

„Јулије Цезар” је Шекспиров комад са историјским мотивима познате политичке интриге и атентата у Риму, у веку пре почетка нове ере. Мислећи да спречава појаву монархије, Брут се придружује завереницима као кључно оружје за Цезарово смакнуће, што ће се показати грешком и његовим смртним поразом. Историјски мотиви не би ни изблиза били довољни за велико дело да Шекспир око њих није развио читав низ других, филозофских, психолошких, дубоко људских питања, као и оних о могућности изградње друштвеног система на правичан начин.

Представа “Јулије Цезар” у режији Кокана Младеновића, прошле недеље премијерно изведена у Народном позоришту Сомбор (копродукција са Центром за културу Свилајнац и фестивалом Будва - Град театар) има две паралелне линије сценске радње. Представљајући Цезара као аутократу, у једној се инсистира на проблему концентрисања моћи у рукама појединца и овај наратив постављен је над читавим комадом, као теза. Ту Шекспирови ликови постају актери једног модерног политичког шоуа, као на телевизији, све са живом музиком, караокама и клупском атмосфером. Користећи видео арт, музику (композиторка Ирена Поповић уживо), ефектно ликовно обликовање (костимографија Татјане Радишић, сценографија Марије Калабић), глумци постају извођачи, перформери, који играју на публику, провоцирајући контакт и одговор који изостаје, јер није ни омогућен, у смислу интеракције.

Ово постављање публике у позицију пасивне масе више је него индиктивно, додатно заострено потенцирањем на тези да један Човек који се опаше зидинама Рима може бити сваки човек на врху власти. Ако актуелизацију пратимо доследно, онда тај човек данас у Србији “може бити само један”, да употребимо крилатицу из “Горштака”. Цела намера и у добром делу постигнуће овог нивоа представе је да актуелизује, на ироничан начин забави и свакако да агитује против инертности “бирачког тела”.

На другој линији (одбране) сложене драмске приче, замишљено пођеднако одважно, али ипак нешто стидљивије, одвија се Шекспиров “Јулије Цезар”. Предводећи екипу у којој су још Јелена Минић, Марко Марковић и Бранислав Трифуновић, Брута игра Сергеј Трифуновић, Цезар је Саша Торлаковић, али и Марко Антоније (циљ сажимања глумачке поделе на свега пет актера са више задатака су очигледнија превртљивост, и ликова, и захтеви сценске динамике у коју је укључена и кореографија Андреје Кулешевић).

Будући да су два сценска наратива укрштена, представа почиње и до краја се развија тако што се пасажи “пресецају”. Можда је и прегруба примедба да би било боље да су

редитељ и глумци боље савладали изворни текст (интензитети се смењују у корист недрамског у представи, у корист спектакла), али друга је невоља још већа. Када Цезар једном буде смакнут, а Брута почне прогонити немир (“Доћи ће гори на његово место”), уз претеривање у поређењу са Хамлетом, редитељски концепт практично пада у воду. Ако је до тада и успешно било скривано да Цезар код Шекспира није чист негативац, нити да Брут може да буде скроз о-кеј, због чега и луди, онда се то тек после неће видети. Политика ће бити уопштено приказана као мешалица, која забетонира све који раде на њој.

Не помаже ни још једна конфузија. У сцени цитирања Сократа, а заправо Платонове теорије државе, критикује се демократија као облик уређења у ком, поједностављено говорећи, на крају и лопови демократски дођу на власт. Ово је неконзистентно почетној критици тираније, позивању на демократске процесе (глас народа), а не одговара ни трагичкој драмској слици света у којој је колективно индивидуализовано. Платоновом идеалном државом управљали би филозофи, али не сугерише нама Кокан Младеновић ни то, него еманира своју верзију политичког света у којем побеђује хаос, а трагедија постаје реалност.

Игор Бурић (Дневник, 29.11.2015)

(Текст је део пројекта „Критичарски караван” који реализује Удружење позоришних критичара и театролога, под покровитељством Министарства културе и информисања Србије)